

8260414688063052

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни
на дисертаційне дослідження **Вей Лімін**
**«Теорія та практика формування здатності до творчої
самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі
вокально-хорового навчання»**,
поданого на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження з проблеми формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання, зумовлена низкою чинників, зокрема: вимогами суспільства до підвищення якості підготовки магістрів музичного мистецтва; недостатнім вивченням теоретичних і практичних засад їх орієнтації на викладацьку та науково-дослідницьку діяльність, запровадженням інноваційного навчання з відповідним вибором оптимального співвідношення найкращих традицій існуючої освітньої системи, сучасних педагогічних інновацій та інструментарію інформаційно-комунікативних технологій, недостатньою відпрацьованістю критеріїв якості магістерських робіт з необхідністю надавати їм аргументовану оцінку. Сучасними як зарубіжними, так і вітчизняними вченими недостатньо повно визначено концептуальні засади, зміст, педагогічні умови та методику формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання. З огляду на сказане, дисертація Вей Лімін «Теорія та практика формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання» відповідає запитам стейкхолдерів та інтересам здобувачів освіти.

Виконання дослідження відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 4 від 28 листопада 2017 року) підсилює його затребуваність і значущість.

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

До найбільш цінних наукових результатів дисертації Вей Лімін відносимо такі: розроблену концепцію методичної системи формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання; авторську експериментальну модель формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного

мистецтва в процесі вокально-хорового навчання; проведений процесуально-функціональний аналіз творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в художньо-музичній діяльності; визначення сутності, змісту і компонентної структури творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання; педагогічні умови оптимізації формування здатності до творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз тексту дисертації, змісту публікацій Вей Лімін, а також термінів проведення дослідження дають підстави для твердження про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, висновків і рекомендацій. Дослідно-експериментальна робота проводилася протягом 2017–2021 років на базі факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Донбаського державного педагогічного університету, Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка у три етапи: констатувальний, формувальний, аналітично-контрольний. У педагогічному експерименті на різних етапах взяли участь 152 магістранти музичного мистецтва. Сумлінне вивчення наукової літератури (413 найменувань, із них 38 – іноземними мовами) дало змогу дисертантці достатньо переконливо: систематизувати та узагальнити прогресивні ідеї вітчизняного досвіду самореалізації вчителів музичного мистецтва, визначити основні принципи положення творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, обґрунтувати педагогічні умови оптимізації процесу формування здатності до творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв, розробити поетапну методичку технологізації процесу творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва.

Не викликає заперечень обґрунтованість наукових положень і висновків дисертаційного дослідження, що спираються на новітні досягнення в галузі філософії, психології та педагогіки, теорії музичної освіти та методики вокального навчання, положення системно-цілісного, компетентнісно-усвідомленого, інтенціонально-рефлексивного, комунікативно-технологічного, креативно-діяльнісного підходів, закономірності процесу формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання тощо.

Серед обраних дисертанткою методів наукового дослідження найбільш продуктивними, на наш погляд, були: аналітичний – для вивчення наукових досліджень, нормативних документів, досвіду підготовки магістрантів музичного мистецтва; системно-структурний – для визначення змісту та структури здатності до творчої самореалізації; моделювання – для розробки концептуальної моделі формування здатності до творчої самореалізації; експериментальний – для аналізу реального стану, відстеження динаміки,

перевірки ефективності методичної системи; методи математичної статистики – для інтерпретації й узагальнення результатів експерименту.

Наукові положення та результати дисертації впроваджені в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 157 від 23.10.2023 р.), факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 10/112 від 28.10.2023 р.), Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 645/12 від 25.10.2023 р.), Сумського державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (довідка № 449 від 07.02. 2022 р.), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68-21-344 від 01.06.2021).

4. Практичне значення одержаних автором результатів

Дисертація Вей Лімін сприяє пошуку шляхів вирішення важливої для теорії та методики музичної освіти дослідницької проблеми, що стосується формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання та її специфіки; її результати дають підстави вважати дослідження вагомим підґрунтям для практичного вдосконалення процесу вокально-хорового навчання в закладах вищої освіти.

Дослідження має практичну значущість, одержані здобувачкою теоретичні результати та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал на факультетах мистецтв у курсах: «Методика музичної освіти», «Практикум з вивчення вокально-хорових дисциплін», «Методика викладання постановки голосу»; у процесі індивідуальних вокально-хорових занять для магістрантів музичного мистецтва, колективного музикування, педагогічної практики студентів; під час розроблення освітньо-професійних програм. Разом з цим, систематизація музично-педагогічних та інтерактивних знань, навичок, умінь, одержаних на факультетах мистецтв педагогічних університетів, дозволяють інтегрувати їх в освітнє середовище Китаю з урахуванням національних, ментальних, освітніх та культурних особливостей.

5. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Рецензована робота має всі ознаки наукової новизни, оскільки своєчасно і оригінально вирішує проблему формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання, чим заповнює означену прогалину в теорії і практиці музичної освіти.

Структура дисертації є виправданою, вона цілком відповідає меті дослідження та поставленим завданням, містить анотації українською й англійською мовами, вступ, чотири розділи і висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел до кожного розділу, додатки. Коректно визначений науковий апарат дисертації. Обрані методи наукового пошуку та їх гармонійне поєднання відповідають поставленим дослідницьким завданням. Зміст виконаного дослідження, на наше переконання, достатньо повно розкриває провідні положення дослідження.

Аналіз першого розділу дисертації «Теоретичний аналіз творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва» свідчить, що опрацювання наукових джерел та практичному досвіду дало можливість Вей Лімін охарактеризувати стан розробленості проблеми в педагогічній теорії та практиці, виділити важливі положення, що уможливило конкретизацію сутності та структури ключових понять дослідження, обґрунтування концептуальних основ наступності формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання.

Результати науково-теоретичного пошуку дозволили визначити філософське підґрунтя означеної проблеми, зокрема космоцентричні ідеї Платона щодо творчого розвитку особистості, її самовдосконалення (с.42), внутрішньої сутності людської природи (с.43); психологічні основи, що ґрунтуються на вольовій активності (І.Бех, с.44), прагненні до духовного розвитку (К. Юнг, с. 48), мотивах актуалізація власного «Я» (К.Роджерс, с.49), потребі в самоактуалізації, в реалізації власних здібностей і творчих потенцій (Е.Фромма, с.50), бажанні людини показати себе такою, якою вона може бути за сприятливих умов (А.Маслоу, с.50); педагогічні трактування як - ціннісний процес реалізації індивідуальності, неповторності внутрішнього світу особистості (В.Сухомлинський, с.43), найвищу стадію розвитку зрілої людської особистості (В.Федоришин, с.44), процес «об'єктивації особистістю власних соціальних диспозицій, потреб, задатків, здатність створювати нові можливості (О.Киричук, с.45), свідомий процес розгортання та зростання сутнісних сил особистості, її творчих можливостей, здібностей, умінь, мотивів, потреб, життєвих цінностей (Л.Левченко, с.46).

Сказане дозволило розглядати здатність до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва як процес реалізації духовних надбань особистості, що здійснюється на репродуктивному рівні, коли студент факультету мистецтв накопичує соціальний досвід, цільові установки (с.98).

Уточнивши суть ключової дефініції здобувачка визначила об'єктивні, суб'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні фактори ефективного формування означеної якості (с.69-72), визначила провідні наукові підходи (с. 82-91) – системно-цілісний (поєднує організаційно-методичні, психолого-педагогічні та музично-виконавські напрями дослідження), компетентнісно-усвідомлений (охоплює систему фахових знань, умінь та навичок майбутнього фахівця, його здібності та професійно важливі особистісні якості), інтенціонально-рефлексивний (сприяє осмисленню магістрантами музичного мистецтва педагогічних дій, спроможністю до мистецької рефлексії, до самооцінки та самопізнання), комунікативно-технологічний (забезпечує формування готовності магістрантів до вибору доцільних методів та прийомів навчання), креативно-діяльнісний (охоплює оптимальні шляхи спонукання магістрантів музичного мистецтва до оволодіння стратегіями творчої самореалізації та суб'єктивно-творчого самовираження).

Заслуговує уваги опрацювання дисертанткою освітніх програм за спеціальністю 025 музичне мистецтво розроблені для різних освітніх рівнів у

різних вищих навчальних закладах України.

У другому розділі «Концептуальні засади творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва» проведено процесуально-функціональний аналіз творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва у художньо-музичній діяльності, визначено особливості творчої самореалізації студентів факультетів мистецтв з позиції інтенціонально-рефлексивного підходу, розроблено основні принципи положення творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, відзначено освітньо-виховний вплив мистецьких дисциплін на формування здатності до творчої самореалізації магістрів музичного мистецтва.

На позитивну оцінку заслуговують детально обгрунтовані принципи формування означеної якості, зокрема: культуровідповідності (орієнтує до організації культурно-освітнього простору з культурогенеруючою функцією, відповідного культурі суспільства, країни, напрямків музичної діяльності (с.116); інтеграційності – дозволяє вивчати різні дисципліни у взаємодії, узгоджуючи їх вивчення між собою (с.119-122); міжкультурної комунікації – сприяє розширенню меж міжкультурної взаємодії засобами творчої самореалізації (с.122,123), свідомості та активності – сприяє розумінню змісту і засобів обраної діяльності (с.124), активності в оволодінні цінностями музичного мистецтва - виявляє зацікавленість музично-творчим процесом (с.125), спонукання до творчого самовираження – надає імпульс актуалізації навчання та самонавчання, розкриттю психофізичних можливостей особистості магістранта музичного мистецтва (с.126).

Проведений процесуально-функціональний аналіз творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва дозволив Вей Лімін визначити основні функції вокально-хорового навчання магістрів, а саме: пізнавальну (передбачає залучення особистості до світоглядного та морально-етичного цілісно-образного пізнання світу, с.143), соціонічну (акцентує увагу на існуванні об'єктивних відмінностей між людьми, зумовлених типами їхнього інформаційного метаболізму, с. 145), культурологічну (забезпечує подолання вузькофахових уявлень та світоглядних установок студентів факультетів мистецтв, с.147-149), акмеологічну (забезпечує спрямування магістрантів музичного мистецтва до безперервного професійного розвитку протягом життя, с.150), ціннісну (передбачає співвідношення зовнішніх впливів та саморегуляції, с. 151), діагностичну (охоплює розпізнавання та вивчення істотних ознак здатності до самореалізації, с. 152), творчо-спонукальну (проявляється в креативному застосуванні ціннісних музично-педагогічних та методичних ідей у конкретних навчальних ситуаціях, с. 153).

У третьому розділі «Організаційно-методична система формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва» заслуговує на схвалення компонентна структура здатності до творчої самореалізації, що складас єдність пізнавально-мотиваційного, гностично-цільового, комунікативно-конструктивного, технологічно-проективного та творчо-орієнтованого компонентів (п.3.1.), на цій основі визначено критерії та показники сформованості означеної якості (с.196-220), розроблено педагогічні

умови оптимізації процесу формування здатності до творчої самореалізації магістрів (створення освітньо-творчого розвиваючого мистецького середовища; забезпечення тьюторського супроводу вокально-хорової діяльності магістрантів музичного мистецтва спрямованого на досягнення готовності до самореалізації; поєднання теоретичного та практичного досвіду студентів факультетів мистецтв для організації оптимального інформаційного оточення с. 231-238), презентовано методику технологізації процесу творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, що реалізується за наступними етапами (діагностично-пошуковий, проблемно-інформаційний, комплексно-моделюючий, аналітико-оцінний, креативно-прогностичний) (с. 238-242), сконструйовано концептуальну модель творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва, структуровану за блоками (компетентнісно-оцінний, перспективно-розвивальний та акмеологічно-прогностичний). Модель включає мету, основні завдання, концептуальні підходи, основні функції, структурну побудову, принципи положення, педагогічні умови, етапи реалізації з відповідними засобами і формами вокально-диригентського навчання.

Четвертий розділ «Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності методики формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва» представлено хід та результати констатувального експерименту, заслуговує на схвалення якісно зроблена діагностика сформованості здатності магістрів музичного мистецтва до творчої самореалізації з використанням тесту Холла (с. 277), методики емпатії В. Бойко (с. 278) та М. Люшера (с. 279), творчих завдань (с. 282, 283), завдань «Творчий бумеранг» (с. 283) і «Творче вирішення» (с. 291), циклу навчальних ігор, спрямованих на організацію музично-творчої діяльності; «Прихильники мультимедіа», «Живий звук», «Ура! Навчальна наочність» (с. 290), картки «Фактори, які впливають на вокально-хорову роботу учнів» (с. 292).

Вражас багатством методичних пропозицій кожний етап формувального експерименту, на яких використовувались методи самостійної роботи над відеорядом, самостійного опрацювання хорової літератури, розширення обізнаності в галузі вокально-хорового мистецтва, активного соціально-психологічного навчання (Т. Яценко), усвідомлення особистісного смислу, професійно-проблемного рефлексування із заповненням бланку «Мої особистісні творчі досягнення» метод інверсій, емоційної виразності хорового диригування, керування інтелектуальними емоціями, свідомого контролю над диригентськими діями, порівняльного аналізу, аналізу конкретних ситуацій, рольової гри, аналогії і контрасту, емоційної драматургії, цілеспрямованого впливу на процес сприйняття учнями вокально-хорових творів, інсценізації хорових творів для учнів шкільного віку, створення екранно-звукового видовища, метод «Емоційні віражі» та «Творча атмосфера». Слід відзначити й використання мультимедійних технологій навчання – Word Art Softonic, Blank Quiz, Learning Apps.

Позитивне враження справляє оформлення роботи, вміщені в ній табличні (4.1. – 4.18) та графічні матеріали (рис.4.1. – 4.9).

Загальні висновки цілісно відображають результати дослідження. Змістовні і цікаві додатки до дисертації вдало доповнюють її зміст.

Отже, мета дослідження досягнута, протягом чотирьох розділів вирішуються поставлені завдання.

6. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях (2019-2023рр.). Основні положення та висновки дисертаційної роботи

Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 39 публікаціях (33 – одноосібні), серед яких 4 статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих наукометричною базою Scopus; 1 стаття у науковому періодичному виданні, проіндексованою наукометричною базою Web of Science; 20 статей у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 одноосібна монографія; 2 розділи у 2 колективних монографіях; 1 методичні рекомендації; 3 статті у зарубіжних наукових виданнях; 8 публікацій апробаційного характеру.

Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає діючим вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Поряд із переконливими позитивами дисертації Вей Лімін висловимо окремі зауваження та побажання:

1. У першому підрозділі широко представлено аналіз наукових джерел щодо творчої самореалізації, які наочно репрезентовано у таблиці 1.1. У результаті надано визначення сутності понять «творча самореалізація магістрантів музичного мистецтва» як складного поліфункціонального утворення із багатоструктурними елементами, що дозволяє спрямувати особистість на ефективне здійснення професійної діяльності за рахунок переходу від чуттєвого знання до наукового, співтворчості на основі рефлексивних дій, цілеспрямованого самоуправління та самоідентифікації та «здатність до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва» як інтегральної характеристики, що охоплює самопізнання, самовираження, самоактуалізацію, самодетермінацію. А в підрозділі 1.3. поряд з функціями вказано на їх характеристики з позицій особистісно-діяльнісного (с.74), синергетичного (с.76), інтегрального підходів (с.78). Конкретизуйте, будь ласка, яким чином має формуватися здатність до творчої самореалізації майбутнього фахівця з позицій синергетичного підходу?

2. У підрозділі 2.1. на основі осмислення особливостей поліхудожньої освіти (с. 59), міжпредметних зв'язків (с.62), загальних та спеціальних компетентностей (с.60, 61) обґрунтовується інтегральна компетентність, яка забезпечує здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі музичної професійної діяльності. Проте далі по тексту дисертації реалізація цього поняття не простежується. Хотілося розкрити значення інтегральної

компетентності у формуванні здатності магістрантів музичного мистецтва до творчої самореалізації в процесі дослідно-експериментальної роботи.

3. Стосовно аналітико-констатувального етапу дослідження: в дисертації представлено значну кількість анкет, запитань та відповідей для перевірки сформованості у магістрантів музичного мистецтва здатності до творчої самореалізації. Доцільно було розмістити деякі з них, а також одержані за їх допомогою результати (презентовані в таблицях, рисунках) в Додатках, що дозволило б оцінити релевантність, повноту та збалансованість запитань із точки зору охоплення провідних аспектів підготовки магістрантів музичного мистецтва, а також використовувати для подальших досліджень. Також для забезпечення чистоти експерименту доцільно було провести ще один, початковий зріз, забезпечивши гомогенність і репрезентативність вибірок. Для цього необхідно статистично підтвердити однаковість розподілу учасників ЕГ і КГ на початку формувального експерименту.

4. У четвертому розділі дисертації детально описано методику проведення дослідно-експериментальної роботи та репрезентативно відображено її результати. Однак, можна відзначити певне обмеження щодо залучення закладів вищої освіти до експерименту. Для більшої репрезентативності та підвищення рівня узагальнення отриманих результатів доцільно було б залучити до експериментального дослідження заклади вищої освіти з різних регіонів Китаю. Це дозволило б врахувати можливі національні відмінності в організації освітнього процесу, специфіку контингенту студентів, матеріально-технічне забезпечення тощо. Залучення більшої вибірки закладів вищої освіти сприяло б підвищенню валідності результатів та їх екстраполяції у систему підготовки магістрантів музичного мистецтва в обох країнах.

5. По тексту дисертації застосовуються поняття творча самореалізація магістрантів музичного мистецтва (с.155), готовність магістрантів музичного мистецтва до творчої самореалізації (с.231), вміння творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва (с.274), бажано надати уточнення цих понять та як вони корелюються з ключовим поняттям дослідження «здатність до творчої самореалізації».

6. У зв'язку з посиленням сучасних тенденцій щодо зростання ролі роботодавців у підготовці магістрантів музичного мистецтва, бажано було б з'ясувати зміст діяльності роботодавців щодо залучення майбутніх учителів музичного мистецтва до мистецько-педагогічних реалій та формування у них необхідних професійних здатностей, затребуваних на сучасному ринку праці.

Проте висловлені зауваження та побажання не є принциповими й не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Вей Лімін.

8260414688063052

8. Висновки

Дисертація Вей Лімін «Теорія та практика формування здатності до творчої самореалізації магістрантів музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає всім вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами № 759 від 31.05.2019 р.) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також відповідає вимогам, передбаченими «Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України № 1197 від 17.11.2021 р. із внесеними змінами), а її авторка – Вей Лімін заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та
хореографії Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Handwritten signature of Nataliya MOZGALOVA

Наталія МОЗГАЛОВА

Зразок підпису	<i>Handwritten signature of Nataliya MOZGALOVA</i>
Засвідчую	<i>Handwritten signature of Nataliya MOZGALOVA</i>
Підписав/ла	<i>Handwritten signature of Nataliya MOZGALOVA</i>
"	"
"	"
"	"

